

Over deze reeks

Klimaat, ver-
voer, wonen en
natuur: de pro-
vincie gaat over
de vormgeving
van Nederland.
Maar bestaat er
een Flevolander
of een Gelder-
lander zoals er
een Fries be-
staat? *NRC* gaat
in aanloop naar
de Provinciale
Statenverkiezin-
gen van woens-
dag 20 maart op
zoek naar de
identiteit van
de provincies.

REPORTAGE IDENTITEIT PROVINCIES

In het jonge Flevoland lijkt **alles eindeloos**

Vijf stemmen verschil in de Eerste Kamer en Flevoland had niet bestaan. Want de vrees in 1985 was dat het ingepolderde land als zelfstandige provincie niet levensvatbaar zou zijn. Inmiddels wonen er ruim 400.000 mensen. Wat bindt hen? Op zoek naar de identiteit van de twaalfde provincie.

Tekst **Clara van de Wiel** Foto **Bram Petraeus**

Als je het zuiden van de Flevopolder in de lengte zou opdelen, dan was lijn 159 de vouwlijn. In een kaarsrechte lijn glijdt de bus op een vrijdagochtend over de Vogelweg, langs eindeloze weilanden, in de verte boerderijen, de wieden van de windmolens in de dichte mist. Net voorbij halte Paradijsvogelweg is een zwerm ganzen neergestreken.

„Hier”, zegt Linda van den Berg, „is Flevoland goed in: de ruimte”.

Op de bus komt Van den Berg (29) overal, van Urk tot Lelystad, van de boerenbedrijven in de Noordoostpolder tot de vinexwijken rond Almere. „Ik ken alle accenten. Ik pas me altijd aan. Alleen Fries kan ik niet.”

Gaan de deuren open, dan hoor je het tot achterin: „Goedemorgen!”

Bij elke hond: „Hé woefie!”

De belangrijke thema's voor de campagne

1. Windmolens

Flevoland loopt in Nederland voorop in de dichtheid aan windmolens. Maar moeten dat er de komende jaren nog meer worden? Partijen als GroenLinks, de SP en de Partij voor de Dieren houden die mogelijkheid open. De VVD, maar ook de ChristenUnie, vindt dat er nu wel genoeg staan. PVV en Forum voor Democratie zijn hoe dan ook tegen windmolens.

2. Uitbreiding van Lelystad Airport

Moet Lelystad Airport wel of niet uitgebreid worden tot een volwaardig vliegveld, met nacht- en vrachtluchten? Partijen als GroenLinks en de SP, maar ook het CDA en de VVD zijn tegen. Van de PvdA en Forum voor Democratie mag Lelystad Airport wel verder doorgroeien.

3. Afschot dieren in Oostvaardersplassen

Mogen er gezonde dieren worden afgeschoten in natuurgebied de Oostvaardersplassen, zoals op dit moment gebeurt? De Partij voor de Dieren, GroenLinks en de PVV zijn daar fel tegen. Partijen als de VVD, D66 en het CDA willen juist de uitvoering van het zogeheten Plan-Van Geel voortzetten.

Zou het minder grijs zijn, dan zag je op de N706 de volgende vier haltes al liggen. Maar saai? „In de stad rijden, dat is saai. Hier heb je de tijd om met iedereen een praatje maken.”

Voor de op één na kleinste provincie van Nederland kan Flevoland opvallend eindeloos lijken. In de bus ervaar je dat misschien wel het sterkst, als het landschap zich steeds kopieert, een totale provincie achteloos voorbij rolt, de bus op ogenschijnlijk willekeurige plekken stopt.

Maar willekeurig is in Flevoland natuurlijk niets, de wegen met de liniaal getrokken, elke boom zorgvuldig geplant. Of juist alles, omdat het er bij een andere keuze zo anders had kunnen uitzien.

Vijf stemmen verschil in de Eerste Kamer en de provincie was er nooit geweest. Senatoren, ook van coalitiepartijen CDA en VVD, waren in 1985 uiterst sceptisch, bang dat de twaalfde provincie niet levensvatbaar zou zijn. De redenen dat een nipte meerderheid zich toch liet overtuigen: het ontbreken van een beter alternatief voor de drooggelegde stukken land.

Zo ontstond Flevoland: de klei fier veroverd op de zee, maar als provincie nog altijd loszand. „Ik heb nog nooit iemand horen zeggen: ik ben een Flevolander”, zegt Wim Derksen, emeritus hoogleraar bestuurskunde. Vraag het in de Noordoostpolder, en ze wijzen naar Overijssel, ga naar Almere en men trekt naar Amsterdam. In Zeewolde kijken ze naar Harderwijk, in Dronten naar Zwolle. „Alleen Lelystad hoort nergens bij. Voor de rest zou je Flevoland prima kunnen opdelen.”

Zelfs 'de polder' kan Flevoland geen identiteit geven: heel Nederland bestaat uit polders, die we soms nauwelijks nog herkennen. Het leidde tot Derksens conclusie, toen hij twee jaar geleden voor de Cornelis Lelylezing gevraagd werd het bestaansrecht van de twaalfde provincie te beschouwen: „Het geheel is hier niet méér dan de som der delen, maar juist minder. Het geheel is eerder een last.”

Vraag je Bert de Haan (54) naar 'zijn provincie', dan haalt hij zijn schouders op en citeert hij Paul Young: 'Wherever I Lay My Hat, That's My Home.' Zijn hoed ligt inmiddels in Tollebeek, een van de tien dorpen die in de Noordoostpolder met de passer om Emmeloord heen werden getrokken. Toen hij onlangs een fiets ging kopen, zei hij tegen de verkoper: „Ik woon ergens waar ze geen bochten hebben.”

Hij vertelt erover terwijl hij zijn bus de Ketelbrug afrijdt, de Noordoostpolder in. Ja, zijn vader, die weet alles van dit gebied, heeft eraan meegebouwd, kan alle kavels met nummer nog opnoemen. „Ik voel me niks”, zegt De Haan. Maar dit kan hij wel vertellen: aan de overkant van de brug is het anders. „Hier is het veel gemeedelijker, in het andere deel is het meer het westerse.”

Van de Friese Sluis bij Lemmer tot aan de

Hollandse Brug bij Muiden is er weinig wat alle Flevolandse bijeenhoudt. Natuurlijk: er zijn meer provincies waar een duidelijke identiteit ontbreekt. Maar in Flevoland zijn de verschillen extremer, alleen al omdat het land in leeftijd verschilt, de Noordoostpolder is bijna dertig jaar ouder dan de zuidelijke Flevopolder.

Eva Vriend kent in elk geval één punt waarop alle Flevolandse overeen komen. „Iedereen die hierheen komt moet zich verantwoorden.” Ook zij, geboren in Emmeloord, moet op verjaardagen in de Randstad voortdurend uitleggen waarom ze daar „in vredesnaam weer is gaan wonen”.

Terwijl: ooit werkte de polder als een magneet op gelukszoekers, was een boerderij een lot uit de loterij. Haar grootouders doorstonden de zware selectie en kregen in 1952 een kavel toegewezen. In *Het Nieuwe Land* beschrijft Vriend, historica en journalist, die geschiedenis, over een provincie waar de maakbare samenleving in de praktijk werd gebracht, waar alleen de besten van de besten mochten komen wonen.

Maar de trots veranderde in schaamte, of in elk geval in calimerogevoelens. Flevoland is geen plek meer waar je je op laat voorstaan, maar waar je terecht komt. Er komen nog steeds genoeg mensen: Almere en Lelystad blijven groeien, in inwonersaantal is Flevoland Zeeland voorbij. Maar voor voorzieningen trekt iedereen naar buiten de provincie: Zwolle, Harderwijk, Amsterdam. „Als je iets leuk wilt doen, ga je niet naar Lelystad”, zegt Vriend.

En nu is er daar zelfs geen ziekenhuis meer.

Noem een plek in Nederland, en Jeffrey Naber vertelt je direct de verkeerssituatie. Rond Nijmegen: vreselijk geregeld. Ook altijd gezeik: de A2, tussen Utrecht en Nieuwegein. Toen hij nog als vertegenwoordiger

werkte, kwam Naber (41) door het hele land. „Ik durf te beweren dat Lelystad de beste infrastructuur van het land heeft”, zegt hij, terwijl hij bus 147 de N305 richting Dronten opstuurt. „Bijna geen stoplichten, veel rotondes.”

Het was de rust, waarvoor hij ooit vanuit de Amsterdamse Pijp naar Flevoland verhuisde. Eerst Almere, nu Lelystad. „Veel relaxter. Almere gaat steeds meer op een grote stad lijken. Hutjemutje. Elke open plek wordt dichtgebouwd.”

Dóórrijden, zoals je in Flevoland kunt, waar kun je dat nog? „Die lange rechte stukken. Ik krijg hier een gevoel van vrijheid.” Naber moet weinig hebben van Europa, multinationals, het kartel in de media: die tasten zelfstandigheid aan. Maar rechts of links is hij niet. De balansen, die is volgens hem het belangrijkste. Hij wijst naar de boompjes, allemaal kaarsrecht op een rij. „Wat ik hier minder mooi vind, is dat je de mensenhand ziet. Het heeft hier geen ziel. Dat is anders dan in Drenthe of op de Veluwe.”

Zijn Flevolandse avontuurlijker, in de geest van de eerste pioniers die het nieuwe land bevolkten? Bestuurskundige Derksen lacht. „Onzin natuurlijk. Het zijn niet de meest creatieve mensen die zich in slaapsteden vestigen. De huisjes stonden klaar met tuintje, alleen een Gamma-schutting hoefde er nog op. Begrijp me niet verkeerd: je kunt daar heel gelukkig worden. Maar met pionieren heeft het niks te maken.”

Flevoland, zegt Derksen, is steeds verder genormaliseerd, tot de supergemiddelde provincie die het nu is. Met weinig uitschieters naar boven en onder, zelfs geen duidelijk centrum waarop iedereen zich oriënteert. Mensen stemmen er relatief iets vaker op een populistische partij: de PVV zit al sinds 2010 in de Almeerse gemeenteraad en was in 2015 de op een na grootste partij bij de provincieverkiezingen.

Feiten en cijfers

416.062

Aantal inwoners per 1 januari 2019
Bevolkingssamenstelling:
50 procent man, 50 procent vrouw,
70,6 procent autochtoon (2016)
Buitenlands migratiesaldo: 2.826
personen (in 2016)

2.412,30

Oppervlakte land+water in km²
Oppervlakte alleen land: 1.41750
Grote werkgevers: Accenture en USG

330.717

Gemiddelde huizenprijs in euro's

De Vries

Meest voorkomende achternaam

Julia & Liam

Meest voorkomende nieuwe voornamen in 2018

Polderkoek

Flevolandse lekkernij, soort pannenkoek met spek en zwarte koffie in het beslag.

Maar ook dat is niks bijzonders voor de witte middenklasse die de stad ontvluchtte, of eruit werd weggedrukt. Derksen: „In Almere zie je een constante volksverhuizing. Mensen zijn er niet gebonden aan huis of wijk, het meest misschien nog aan de school van hun kinderen.”

Buschaffeur Linda van den Berg durft het best te zeggen: zij houdt van deze provincie. Diep ongelukkig was ze in Grootebroek, West-Friesland, waar ze opgroeide. Er waren pesters, vrienden had ze nauwelijks. Maar in Emmeloord, haar ouders verhuisden er in 1999 naartoe, vond ze een „fijne, veilige plek”. „Daar ben ik opgebloeid.”

Verliefd werd ze in Lelystad, en nu woont ze nota bene op het werkeiland, het „allerbeginste van Lelystad”. „Wist je dat als de dijken breken, we helemaal onder zouden lopen? Helemaal, behalve waar ik en mijn vriend wonen!”

Voor haar bruiloft, dit voorjaar, wilde ze alles in Flevoland regelen. „Gewoon, om de mensen te steunen, de werkgelegenheid is hier al zo laag.” Dus komt de taart uit Urk, de jurk uit Lelystad, de filmer uit Ens. Alleen een geschikte fotograaf kon ze in de provincie niet vinden. Die komt van buiten.

Voetbalfans in Flevoland juichen doorgaans voor Ajax, PEC Zwolle of Heerenveen. Maar toen voetbalclub FC Almere vorig jaar dreigde te promoveren naar de eredivisie, zag Eva Vriend even een levendige discussie ontstaan. „Zou dat dan de club moeten worden die wij als Flevoland steunen, vroeg men zich af. Dat was interessant, want dat zou echt een teken van samenhangigheid zijn.”

Maar Almere verloor van De Graafschap, de promotie ging niet door en inmiddels staat de club alweer elfde in de Keuken Kampioen Divisie.

De eenwording van Flevoland is nog even uitgesteld.

Twaalf provincies

1
Flevoland